

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD**

DOM
2015-06-30
Meddelad i
Karlstad

Mål nr
4724-14

Föredragande: M. Ek Lindqvist

SÖKANDE

Caverion Sverige AB, 556052-8753

Box 1810

171 22 Solna

Ombud: Advokat Carl Norén

Kastell Advokatbyrå AB

Box 7169

103 88 Stockholm

MOTPART

Region Örebro län, Upphandlingsavdelningen

Box 1613

701 16 Örebro

SAKEN

Lagen om offentlig upphandling, LOU

AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår Caverion Sverige AB:s ansökan.

Dok.Id 127922

Postadress
Box 568
651 12 Karlstad

Besöksadress
Rådhuset, Stora
torget

Telefon
054-14 85 00
E-post: forvaltningsrattenikarlstad@dom.se
www.forvaltningsrattenikarlstad.domstol.se

Telefax
054-14 85 30

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

Region Örebro län, tidigare Örebro läns landsting, (regionen) har genomfört en upphandling av entreprenader inom fastigheter tillhörande regionen, dnr 14OLL1385. Upphandlingen är uppdelad i flera olika områden. Anbud kan lämnas på ett eller flera områden. Arbetena är uppdelade i flera fackområden. Ramavtal kommer att tecknas med entreprenörer inom varje fackområde kopplat till geografiskt område. Upphandlingen genomförs med ett öppet förfarande. Anbud ska lämnas i sin helhet i ett exemplar för varje fackområde och grupp som anbudsgivaren önskar lämna anbud på. För sent inkommet anbud kommer inte att prövas.

Caverion Sverige AB ansöker om överprövning av upphandlingen avseende fackområdet el-entreprenad (EE) inom de geografiska områdena 3A (Karlskoga lasarett – Större projekt) 3B (Karlskoga lasarett – Mindre projekt) och 7C (Västra länsdelen, exkl. Karlskoga lasarett), härnedan benämnt som upphandlingen.

Av protokoll från anbudsutvärdering avseende el-entreprenad i relevanta geografiska områden framgår att regionen har gjort bedömningen att anbudet från Caverion Karlskoga inte uppfyller skall-kraven. I bilagan ”Skallkrav m.m.” avseende fackområdet el-entreprenad anges att regionen har förkastat Caverions anbud i denna del med motiveringen att ekonomisk ställning saknas, fullmakt saknas.

YRKANDEN M.M.

Caverion Sverige AB (Caverion) yrkar i första hand att upphandlingen inte får avslutas förrän rättelse gjorts på så sätt att en ny utvärdering ska göras, varvid regionen ska beakta Caverions anbud. I andra hand yrkar

Caverion att upphandlingen ska göras om. Caverion anför sammanfattningsvis följande.

Ekonomisk ställning

En rimligt informerad och normalt omsorgsfull anbudsgivare tolkar kravet i AFB.52 som att kravet på ekonomisk ställning uppfylls genom ratingrapporten från Creditsafe. Kravet på en rating om minst 40 enligt Creditsafe är uppfyllt. Denna uppgift har ålegat regionen att själv ta fram. Därmed har kravet på ekonomisk ställning uppfyllts i anbudet och det har inte funnit skäl att förkasta anbudet på denna grund. Till detta bör läggas att Caverion Sverige AB:s lokalkontor i Örebro har lämnat anbud i samma upphandling. Lokalkontoret i Örebro är en del av samma juridiska person som Caverion Karlskoga. Att regionen har ansett att lokalkontoret i Örebro men inte Caverion uppfyller kravet på ekonomisk ställning är helt motsägelsefullt. I vart fall har Caverion Karlskoga, genom anbud från lokalkontoret i Örebro, visat att kravet på ekonomisk ställning är uppfyllt.

Undertecknandet av anbudet

Anbudet är undertecknat av distriktschefen Stefan Karlsson. I det aktuella fallet brukas inte någon skriftlig fullmakt eftersom Stefan Karlssons behörighet att underteckna anbudet följer av hans godkännanderätt och hans ställning som distriktschef. Det är uppenbart att Stefan Karlsson har behörighet att med bindande verkan lämna anbudet bolagets namn. Att regionen, vid tveksamhet om befullmäktigat ombud är behörig, har rätt att begära att anbudsgivaren styrker detta innebär inte en rätt att förkasta ett anbud om anbudsgivaren inte styrkt att befullmäktigat ombud är behörig vid anbudsinlämnandet. Endast om anbudsgivaren, efter det att regionen efterfrågat att anbudsgivaren ska styrka behörigheten, inte förmår visa detta kan anbudet förkastas pga. att kravet på att anbudet ska vara undertecknat av befullmäktigat ombud inte är uppfyllt. Det är därmed uppenbart att anbudet

är undertecknat av ”befullmäktigat ombud” och det har därför inte funnit skäl för regionen att förkasta anbudet på denna grund.

Förlängd anbudstid

Anbudstiden gick ut den 15 september 2014. Trots detta har regionen, efter anbudstidens utgång, den 16 september 2014 skickat ett meddelande i vilket följande anges. ”Pga. felskrivning i formel för beräkning av prispoäng AFB.53 Prövning av anbud, Utvärderingsfas, kommer tiden för att lämna in anbud i rubr. upphandling att förlängas tom 2014-09-24. Vill entreprenör göra förändring i sitt inlämnade anbud, skicka in en ändrad version till Landstingsfastigheter senast den 24 september kl 16.00.” Dessutom har de anbudsgivare som inte lämnat anbud inom den ursprungliga anbudstiden fått möjlighet att lämna in anbud t.o.m. senast före kl. 24.00 den 24 september 2014, medan anbudsgivare som redan lämnat anbud inom den ursprungliga anbudstiden har endast getts möjlighet att lämna ett nytt anbud före kl. 16.00 den 24 september 2014.

Skada

Genom att inte utvärdera bolagets anbud har regionen brutit mot likabehandlingsprincipen och transparensprincipen som kommer till uttryck i LOU och pga. detta har bolaget lidit eller riskerar att lida skada. Vid en korrekt behandling av anbudet skulle Caverion Karlskoga ha antagits som leverantör i första hand för fackområdet el-entreprenad (EE) inom de geografiska områdena 3A, 3B och 7C.

Regionens förlängning av anbudstiden efter den ursprungliga anbudstidens utgång har stått i strid mot likabehandlingsprincipen och transparensprincipen som kommer till uttryck i LOU. Även omständigheten att anbudstiden har förlängts mer för de anbudsgivare som inte lämnat anbud inom den ursprungliga anbudstiden, än de anbudsgivare som har lämnat anbud inom den ursprungliga anbudstiden, strider mot likabehandlingsprincipen. Om

det inte vore för förlängning av anbudstiden skulle anbuderna som inkom efter den ursprungliga anbudstiden inte ha utvärderats och bolaget, som lämnat anbud inom den ursprungliga anbudstiden, ha fått mer tid på sig att upprätta ett konkurrenskraftigt anbud som uppfyller samtliga krav.

Regionen bestrider yrkandena och hemställer att ansökan om överprövning lämnas utan bifall. Regionen anför sammanfattningsvis följande.

Två anbud

I ansökan poängteras att bolaget lämnat två anbud i upphandlingen, ett från Caverion Örebro och ett från Caverion Karlskoga. Anbudsgivare i båda fallen är Caverion Sverige AB (556052-8753). De två anbuderna används som argument för att det anbud som Caverion Karlskoga lämnade ska kvalificeras. Det är endast tillåtet att lämna alternativa anbud när så uttryckligen anges och det är inte tillåtet i nu aktuell upphandling, vilket är självklart i en upphandling med strikt rangordning. Teoretiskt skulle i sådana fall Caverion blivit både etta och tvåa i rangordningen och som etta *kunna* tacka nej till alla förfrågningar för att kunna fakturera ett högre pris som tvåa. De båda anbuderna har inte diskvalificerats på denna grund, men så borde gjorts. Anbud från Caverion Örebro är dock rankat så långt ner att bolaget ändå inte skulle kunna tilldelas uppdraget avseende de aktuella områdena. Att Caverion Sverige AB lämnat två anbud samt det otillåtna i detta torde vara otvistigt i målet och därmed torde ärendet kunna avslutas redan på denna grund.

Ekonomisk ställning

Caverion har inte i det aktuella anbudet kommit in med något dokument som styrker ekonomisk ställning. På sidan fem i anbudsförslaget framgår att bilaga två till anbudet ska vara en rapport om ekonomisk ställning. Caverion har som bilaga två kommit in med ett intyg enligt 10 kap. 1–3 §§ LOU och alltså inte ett intyg som styrker bolagets ekonomiska ställning.

Därmed uppfyller inte Caverion det obligatoriska kravet avseende styrkande av ekonomisk ställning. Kravet på Creditsafe-rating 40 ska i detta ses som ett parallellt krav som inte ersätter kravet på att bifoga en ekonomisk redogörelse till styrkande av att anbudsgivaren har ekonomisk kapacitet att klara av uppdraget. Det är följaktligen fråga om ett krav på över-sändande av viss dokumentation och att Caverion skickat in den dokumentationen i ett annat anbud och hänvisar till detta i målet visar tydligt varför det inte är likabehandlande att acceptera två anbud från samma leverantör.

Undertecknandet av anbudet

Caverion har inte uppfyllt kravet på att anbudet ska vara undertecknat av behörig firmatecknare eller av denne befullmäktigat anbud. Någon fullmakt har inte ingivits trots att detta varit ett obligatoriskt krav. För att någon ska vara befullmäktigad krävs en fullmakt. Caverion hävdar att det följer av godkännanderätten. I sådana fall borde naturligtvis fullmakten i form av godkännanderätten bifogat. Nu har så inte skett, alltså uppfyller inte Caverions anbud det obligatoriska kravet.

Förlängd anbudstid

I samband med att anbudstiden löpte ut framkom att det skett en felskrivning i formeln för beräkningen av anbudspris. För att säkerställa en likabehandlande och transparent prisutvärdering gavs samtliga leverantörer möjlighet att komma in ett korrigerat anbud. Den förlängda anbudstiden har varit likabehandlande och transparent och det var nödvändigt att förlänga tiden. Att tiden förlängdes med åtta timmar ytterligare för de som hittills inte lämnat anbud är förvisso inte likabehandlande, men ett ingrepp mot upphandlingen på grund av detta vore inte proportionellt. Det har varit föranlett av ett förbiseende och inte haft någon reell påverkan på anbudsprocessen.

Skada

Caverion lider inte skada i målet. Caverion Sverige AB:s båda anbud borde rätteligen ha förkastats, eftersom bolaget lämnat två olika anbud på de aktuella områdena. Dessutom har Caverion trots att det varit obligatoriska krav varken givit in en ekonomisk redogörelse eller en fullmakt till styrkande att anbudsundertecknaren varit befullmäktigad av firmatecknare. Anbudet uppfyller inte ställda obligatoriska krav och har därför rätteligen diskvalificerats. Resonemanget i Caverions andrahandsyrkande beträffande att upphandlingen ska göras om på grund av fel i det konkurrensuppsökande skedet är tämligen oklart beträffande skadan. Samtliga anbudsgivare har fått uppdatera sina anbud och Caverion lider därmed ingen skada i förhållande till övriga anbudsgivare eftersom alla behandlats lika. Enkom det faktum att anbudstiden förlängs är inte ett brott mot de gemenskapsrättsliga principerna. Det står dessutom klart i enlighet med ovan att Caverion oaktat detta ändå skulle diskvalificerats på grund av det dubbla anbudet, avsaknaden av fullmakt samt frånvaron av en ekonomisk redogörelse. Caverion skulle alltså ändå inte ha kunnat tilldelas uppdraget och lider därmed inte skada.

Caverion har därefter anfört sammanfattningsvis följande.

Två anbud

Regionen har vid utvärderingen inte haft något att invända mot att Caverion har kommit in med två anbud. Vad regionen nu anför om att detta skulle vara otillåtet är en efterhandskonstruktion.

Ekonomisk ställning

Regionen har dessutom i förfrågningsunderlaget angett att för det fall kravet på ”Ekonomisk ställning” inte uppfylls genom ratingrapporten, ”*får regionen begära att leverantören istället ska styrka sin ekonomiska bas*” på annat sätt (se punkten AFB.52). Först i detta fall kan det därmed bli

fråga om en skyldighet för anbudsgivaren att komma in med ytterligare bevis för uppfyllelsen av kravet. Regionen bestrider heller inte uppfyllelsen av kravet i sig. Dessutom är en eventuell formell avvikelse inte av sådan art att den kan ge bolaget en konkurrensfördel gentemot övriga leverantörer. Det är därför oproportionerligt att förkasta anbudet på grunden att anbudet inte skulle ha uppfyllt kravet på ekonomisk stabilitet.

Undertecknandet av anbudet

En eventuell formell avvikelse är inte av sådan art att den kan ge bolaget en konkurrensfördel gentemot övriga leverantörer. Det är därför oproportionerligt att förkasta bolagets anbud på grunden att anbudet inte skulle ha uppfyllt kravet på fullmakt.

Förlängd anbudstid

Vid brott mot principen om likabehandling, kan det aldrig anses oproportionerligt med ett ingripande enligt LOU. I upphandlingen har leverantörerna fått olika anbudstid. Anbudstiden är avgörande för leverantörernas möjlighet att upprätta konkurrenskraftiga anbud. En ordning som accepterar att leverantörerna har olika tid för ingivande av anbud, innebär dessutom en förhöjd risk för otillbörligheter efter att anbudstiden gått ut för en del av anbudsgivarna. Genom informationsöverföring skulle då en leverantör vars anbudstid inte gått ut, kunna anpassa sitt anbud efter de anbud som redan har getts in. Det är därför en grundläggande princip att tiden för ingivande av anbud måste vara densamma för samtliga anbudsgivare, och inte ens marginella avvikelser från denna princip bör kunna godtas. I detta fall förlängdes dessutom anbudstiden först efter det att den ursprungligen gått ut, vilket öppnar för godtyckligheter och otillbörligheter.

Skada

Om förvaltningsrätten kommer fram till att det inte funnits anledning för förkastandet av bolagets anbud, har bolaget lidit skada genom att inte ha

antagits som leverantör. Om bolaget hade fått den längre anbudstiden, skulle bolaget ha fått samma möjligheter som de övriga anbudsgivarna att lämna anbud och därmed fått möjlighet att kunna vinna upphandlingen. Dessutom skulle anbuden som inkom från övriga anbudsgivare efter den ursprungliga anbudstiden inte ha utvärderats om det inte vore för den otillåtna förlängningen av anbudstid. I så fall skulle bolaget kunnat ha antagits som leverantör, alternativt upphandlingen ha gjorts om och bolaget då getts en ny möjlighet att delta i upphandlingen.

Regionen har därefter tilltillagt bl.a. följande angående Förlängd anbudstid. Skäl för ingripande föreligger inte pga. att Caverion inte lidit skada och för att skillnaden är så marginell att den inte haft någon effekt. Skillnaden har inte heller ifrågasatts under annonseringstiden. Om så hade gjorts hade detta uppenbara misstag naturligtvis rättats till.

Caverion har hänvisat till intyg undertecknat av behörig firmatecknare till styrkande av att Stefan Karlsson är befullmäktigat ombud och både Caverion och regionen har hänvisat till olika kammarrätts- och förvaltningsrättsavgöranden.

SKÄL FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser m.m.

Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas, se 1 kap. 9 § LOU.

Om en upphandlande myndighet har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i denna lag, och

detta har medfört att en leverantör lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten enligt 16 kap. 6 § LOU besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet RÅ 2002 ref. 50 konstaterat att ett förfrågningsunderlag måste vara klart och tydligt så att en leverantör kan avgöra vad som har betydelse vid upphandlingen och att en utvärderingsmodell ska vara utformad så att den leder till ett rättvisande resultat. De skiftande förhållanden som förekommer i det ekonomiska livet gör dock att även förfrågningsunderlag och utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får godtas under förutsättning att de principer som bär upp LOU och gemenskapsrätten inte träds för när.

Meddelande från regionen den 16 september 2014

Ramavtal entreprenörer, löpande räkning

Pga. felskrivning i formel för beräkning av prispoäng **AFB.53 Prövning av anbud, Utvärderingsfas**, kommer tiden för att lämna in anbud i rubr. upphandling att förlängas tom. 2014-09-24.

Landstingsfastigheter har ännu inte öppnat anbuden utan anbudsöppning kommer anstå till den 26 september. Landstingsfastigheter kommer då utvärdera det senaste inskickade anbudet från respektive Entreprenör. Vi kommer slänga hela den tidigare inlämnade versionen om en version med senare datum lämnas in.

Vill entreprenör göra förändring i sitt inlämnade anbud, skicka in en ändrad version till Landstingsfastigheter senast den 24 september kl. 16.00. Märk den senare versionen med nytt datum. Observera att alla dokument ska skickas in på nytt.

Vill entreprenör inte göra en ändring i sitt anbud, kommer det anbud som lämnats in senast den 15 september att gälla.

Administrativa föreskrifter

Under punkten AFB.31 "Ekonomisk ställning" anges att anbudsgivare skall i anbudet bifoga bevis för att anbudsgivare har en sådan ekonomisk ställning att anbudsgivaren kan genomföra uppdraget.

Vidare anges följande avseende "ekonomisk ställning" under punkten AFB.52. Anbudsgivare skall ha en sådan ekonomisk ställning att anbudsgivaren kan genomföra uppdraget. Anbudsgivaren ska:

- vara registrerad i aktiebolags-, handels- eller motsvarande register, som förs i det land där anbudsgivarens verksamhet är etablerad (förutsatt att registreringskyldighet föreligger)
- vara registrerad för F-skatt och moms och
- ha minst rating 40 (=kreditvärdig) enligt Creditsafe. Regionen kommer att ta ut ratingrapport från Creditsafe vid handläggningen av anbudsgivarens anbud.

I det fall Creditsafe AB inte har möjlighet att bedöma leverantörens kreditvärdighet eller leverantören inte kan visa att företaget är kreditvärdigt, får regionen begära att leverantören istället ska styrka sin ekonomiska bas genom att; tillhandahålla en finansiell säkerhet via avlämnande av bankgaranti eller moderbolagsgaranti samt på begäran kunna redovisa referens till bank eller annan finansiär, leverantören på annat sätt redogör/styrker bolagets ekonomiska stabilitet.

*Bedömning och slutsats**Förlängd anbudstid*

Meddelandet den 16 september 2014 innehåller ett inledande stycke om förlängd anbudstid t.o.m. den 24 september 2014, och ett senare stycke om möjlighet att ändra redan ingivna anbud senast den 24 september 2014 kl 16.00. Det inledande stycket om förlängd anbudstid innehåller inget klockslag, vilket torde innebära att denna förlängda tid går ut först kl 24.00. Såsom parterna samstämmt anför har Regionen alltså lämnat nya anbudsgivare en längre tid (8 timmar) än ”gamla” anbudsgivare. Detta får i princip anses strida mot likställighetsprincipen.

Regionen har anförts att denna tidsskillnad uppkommit av misstag, vilket också verkar sannolikt. Den får i sammanhanget anses som marginell. Någon beaktansvärd risk för skada för Caverion genom tex informationsöverföring anser förvaltningsrätten inte belagd eller sannolik. Caverion har inte heller på ett tydligt sätt förklarat på vilket sätt det av Caverion lämnade anbudet på ett betydande sätt skulle ha ökat i konkurrenskraft om Caverion fått ytterligare åtta timmar på sig. Enligt förvaltningsrättens mening har Caverion, som tydligen inte utnyttjat förlängningstiden om åtta dagar, inte gjort sannolikt att det skulle ha utnyttjat just dessa sista åtta timmar till någon komplettering som skulle haft betydelse. Inte heller har framkommit att alla tänkbara konkurrenter skulle ha lämnat sina anbud först under de aktuella åtta timmarna. Sammanfattningsvis finner förvaltningsrätten att Caverion inte visat att Regionen har åsamkat Caverion någon skada genom tidsskillnaden. Det saknas därför skäl för ingripande mot upphandlingen på denna grund.

Ekonomisk ställning

Förvaltningsrätten anser att kraven i AFB.31 och AFB.52 innebär en viss dubbelhet och hade kunnat vara tydligare utformat. Det aktuella kravet, som alltså inte är optimalt utformat, får dock godtas eftersom de principer som bär upp LOU och gemenskapsrätten inte på grund av detta träds för när.

Som anges under punkten AFB.31 skall anbudsgivare i anbudet bifoga bevis för att anbudsgivare har en sådan ekonomisk ställning att denne kan genomföra uppdraget. Detta krav är (till skillnad från det i AFB.52) inte kopplat till Creditsafes bedömning och är även mer allmänt hållet. Det intyg enligt 10 kap. 1–3 §§ LOU som Caverion lämnade som bilaga till sitt anbud visar att bolaget vid tiden för anbudsinlämnandet inte var föremål för ansökan om konkurs, tvångslikvidation, ackord eller annat liknande förfarande samt att vare sig bolaget eller någon i dess ledning dömts eller är dömd för brott avseende yrkesutövningen eller för någon form av diskriminering gentemot anställd eller annan. Det av Caverion inlämnade intyget utgör däremot inte någon form av bevisning som styrker bolagets ekonomiska ställning. Därmed har Caverion inte lämnat in den efterfrågade bevisningen.

Caverion har genom sina båda lokalkontor lämnat in två anbud, och de har också behandlats som två anbud vid utvärderingen. Det kan då inte komma ifråga att låta handlingar som bifogats det ena anbudet tillgodoräknas det andra anbudet. Att regionen vid anbudsutvärderingen godtagit anbud från Caverions lokalkontor i Örebro medför alltså inte automatiskt att Caverions lokalkontor i Karlskoga ska godtas.

Det är en grundläggande förutsättning att en anbudslämnarens ekonomiska ställning är sådan att denne har förutsättningar att slutföra uppdraget. Det är också rimligt att den upphandlande myndigheten kräver bevisning om

att så är fallet. Förvaltningsrätten kan inte se att den aktuella bristen i Caverions anbud skulle vara endast en formell avvikelse av sådan art att den inte kan ge bolaget en konkurrensfördel gentemot övriga leverantörer eller att det skulle vara oproportionerligt att förkasta anbudet på grunden att anbudet inte uppfyllt kravet på ekonomisk stabilitet. Det av regionen ställda kravet på Creditsafe-rating 40 utgör i detta sammanhang endast en del av vad som krävs för att anbudslämnaren ska kunna anses ha visat att dennes ekonomiska ställning är godtagbart bevisad. Därmed ersätter inte kravet på Creditsafe-rating 40 regionens i upphandlingen ställda krav på att bifoga bevisning angående ekonomisk kapacitet. Regionen är i sin fulla rätt att försäkra sig på två olika sätt om anbudssökandenas ekonomiska ställning, dels genom bevisning som anbudssökandena ger in och dels genom egen undersökning (via Creditsafe).

Förvaltningsrätten finner sammanfattningsvis att Caverion inte visat att regionen har brutit mot likabehandlingsprincipen, transparensprincipen eller någon annan princip i LOU genom att bedöma att anbudet från Caverion Karlskoga inte uppfyller skall-kraven avseende ekonomisk ställning. Regionen har därmed haft fog för att utesluta aktuellt anbud från utvärderingen. Detta gäller oavsett vad parterna anfört om undertecknande av anbud och inlämnande av två anbud, grunder som förvaltningsrätten därmed inte behöver pröva.

ÖVERKLAGA

Denna dom kan överklagas. Hur man överklagar, se bilaga (DV 3109/1B LOU).

Joar Berglund, rådman

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer

till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.